

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Любчак Ірини Станіславівни

на тему: «Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання»,
затверджена рішенням вченої ради ДТЕУ
(протокол № 3 від 27 жовтня 2022 р.),
на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
заслужений діяч науки і техніки України,
лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки,
завідувач кафедри фінансів Чугунов Ігор Якович

Актуальність теми дисертації.

Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання спрямоване на забезпечення фінансово-економічної збалансованості та стійкості, дотримання необхідного динамічного фінансово-бюджетного балансу, виконання державою основних функцій, мінімізуючи негативні наслідки, спричинених соціально-економічними змінами та трансформаціями, сприяючи суспільному розвитку країни. Формування бюджету як дієвого інструменту макроекономічного регулювання заслуговує відповідної уваги виходячи з необхідності посилення ефективності бюджету в системі забезпечення фінансово-економічної результативності. Вагомим є розкриття сутності формування та виконання бюджету з позицій забезпечення макроекономічної рівноваги, нарощення темпів соціально-економічного розвитку, посилення резильєнтності публічних фінансів, стимулювання дієвих економічних та соціальних трансформацій та відновлення національної економіки.

Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних вчених у сфері формування та виконання бюджету та бюджетної політики є праці Ш. Бланкарта, Дж. Б'юкенена, А. Вагнера, Дж. М. Кейнса, А. Лаффера, Е. Ліндала, В. Парето, К. Рау, Д.Рікардо, П. Самуельсона, А. Сміта, Р. Солоу, Дж. Стігліца, В.Танзі, Дж. Хікса.

Дослідженням системи формування бюджету в системі макроекономічного регулювання присвячені праці вітчизняних вчених: С. Буковинського, О. Василика, І. Запатріної, Т. Каневої, С. Качули, Л. Лисяк, І. Лук'яненко, І. Луніної, А. Мазаракі, В. Макогон, В. Опаріна, М. Пасічного, Г. П'ятаченка, Л. Сідельникової, В. Федосова, І. Чугунова, С. Юрія та інших.

В умовах економічних перетворень важливим є посилення ефективності бюджету в системі фінансово-економічної результативності, оцінка та моніторинг впливу бюджетної політики на темпи соціально-економічного розвитку, розроблення та реалізація дієвих фінансово-бюджетних механізмів суспільного розвитку. Доцільним є обґрунтування підходів щодо удосконалення системи формування бюджету в системі макроекономічного регулювання, використання механізму перспективного бюджетного планування та прогнозування з урахуванням засад адаптивної бюджетної архітекτονіки, посилення бюджетної пріоритетності та ефективності.

Зазначене свідчить про актуальність дисертаційної роботи та обумовило визначення її мети, завдань, об'єкту і предмету дослідження.

Новизна дослідження та отриманих результатів.

Основними результатами, що мають наукову новизну і характеризують особистий внесок автора, є:

вперше:

- розкрито сутність формування бюджету в системі макроекономічного регулювання, що полягає у застосуванні ефективного фінансово-бюджетного механізму з врахуванням основних засад адаптивної бюджетної архітекτονіки задля забезпечення фінансової спроможності та економічної стійкості країни, формування дієвого інституційного середовища спрямованого на реалізацію виваженої бюджетної політики, сприяння резильєнтності державних фінансів, підтримка на достатньому рівні фінансово-економічного балансу, дотримання транспарентності бюджетного процесу, що посилюватиме результативність фінансово-бюджетних відносин та позитивну динаміку соціально-економічного розвитку країни;

удосконалено:

- підходи щодо системи формування та виконання доходів зведеного та державного бюджету в умовах трансформації економіки, що ґрунтуються на посиленні інституційної спроможності фіскального регуляторного механізму, плануванні та прогнозуванні дохідної частини бюджету із урахуванням динамічних фінансово-економічних процесів;

- положення щодо розвитку інституційних засад формування бюджету як інструменту макроекономічного регулювання, що полягають у використанні основних засад інституційної бюджетної архітекτονіки, які визначається сукупністю відповідних бюджетних співвідношень та механізмів з метою впливу на динаміку показників соціально-економічного розвитку країни;

- підходи щодо формування та виконання видатків зведеного та державного бюджету в системі соціально-економічного розвитку країни, які враховують принципи резильєнтності державних фінансів, що передбачають здатність фінансово-бюджетної системи держави здійснювати відтворення, та адаптуватись до змін соціально-економічного середовища, при цьому

зберігаючи основні фінансово-економічні показники та відповідну державну фінансову архітектуру.

дістало подальший розвиток:

- положення щодо пріоритетних напрямів підвищення ефективності бюджету в системі забезпечення фінансово-економічної результативності, що ґрунтується, у тому числі на положеннях програмно-цільового методу планування бюджету;

- узагальнення та систематизація досвіду формування бюджету в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою, у тому числі забезпечення підвищення якісного рівня формування та виконання дохідної та видаткової частини бюджету, збалансованості бюджету, посилення фінансово-бюджетної дисципліни розпорядниками бюджетних коштів;

- підходи до розробки основних напрямів перспективного бюджетного планування та прогнозування, у тому числі здійснено перспективне планування показника питомої ваги доходів, видатків, дефіциту Державного бюджету України у валовому внутрішньому продукті на період 2025-2027 років.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в розкритті сутності формування бюджету в системі макроекономічного регулювання, що полягає у застосуванні ефективного фінансово-бюджетного механізму з врахуванням основних засад адаптивної бюджетної архітектури задля забезпечення фінансової спроможності та економічної стійкості країни, формування дієвого інституційного середовища спрямованого на реалізацію виваженої бюджетної політики, сприяння резильєнтності державних фінансів, підтримка на достатньому рівні фінансово-економічного балансу, дотримання транспарентності бюджетного процесу, що посилюватиме результативність фінансово-бюджетних відносин та позитивну динаміку соціально-економічного розвитку країни.

Практичне значення одержаних результатів.

Теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи, що розкривають сутність бюджету в системі макроекономічного регулювання, мають практичне значення при формуванні та реалізації бюджетної політики, спрямованої на забезпечення фінансової спроможності та економічної стійкості країни.

Основні висновки та результати дисертаційної роботи використано Секретаріатом Кабінету Міністрів України при опрацюванні проєктів нормативно-правових актів з питань розробки та реалізації бюджетної політики держави (довідка від 06.11.2024р. №67-258/1-24).

Апробація результатів дисертації.

Основні теоретичні та методологічні положення, результати дисертаційного дослідження доповідалися на науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми економіки, фінансів, обліку і права в ХХІ столітті» (м. Умань, 2022 р.), «Актуальні питання науки, освіти та технологій» (м. Біла Церква, 2022 р.), «Фінансова політика як складова економічного розвитку» (м. Київ, 2023 р.), «Financial mechanisms for ensuring economic recovery Ukraine in modern conditions» (Irpın, 2024), «Фінансові інституції – сучасні виклики та нові можливості» (м. Київ, 2024 р.), «Фінансово-бюджетна політика в умовах воєнного стану» (м. Київ, 2024 р.), «Innovative Solutions in Science: Balancing Theory and Practice» (San Francisco, USA, 2024).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного торговельно-економічного університету: «Фінансова політика соціально-економічного розвитку країни» (номер державної реєстрації 0121U100344), «Державна фінансова політика суспільного розвитку» (номер державної реєстрації 0122U001433), «Формування доходів бюджету як складова фінансової безпеки держави» (номер державної реєстрації 0122U001434), «Фінансово-бюджетна політика в умовах суспільно-економічних перетворень» (номер державної реєстрації 0124U000331), автором надано відповідні матеріали та пропозиції щодо формування бюджету в системі макроекономічного регулювання.

Особистий внесок здобувача полягає у розкритті сутності формування бюджету в системі макроекономічного регулювання. Наукові результати та висновки, які виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Відповідність дисертації вимогам, що представляються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота Любчак І.С. на тему: «Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати. Дисертаційну роботу виконано на достатньо високому рівні, її результати мають наукову новизну і практичну значимість. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в наукових фахових виданнях, оприлюднювалися на науково-практичних конференціях. Дисертаційне дослідження відповідає обраній темі, розкриває її сутність та підтверджує, що автором повністю вирішено поставлені у роботі завдання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

наукові праці, в яких опубліковані
основні наукові результати дисертації:

1. Любчак І.С. Формування доходів державного бюджету в умовах трансформації економіки. *Економічний вісник університету*. 2023. № 58. С. 61-67. URL: <https://economic-bulletin.com/index.php/journal/article/view/1005/987> (0,4 друк. арк.).
2. Chugunov I., Liubchak I. Institutional framework for budget planning. *Scientia Fructuosa*. 2023. № 6. S. 99-109. URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/1972/1798> (0,7 друк. арк.).
3. Chugunov I., Liubchak I. Budgeting under martial law. *Scientia fructuosa*. 2024. № 5. P. 4–14. URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/2169/1990> (0,7 друк. арк.).
4. Любчак І.С. Напрями розвитку системи формування бюджету. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4646> (0,5 друк. арк.).

наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Любчак І.С. Економічна сутність бюджету як складової макроекономічного регулювання. *Актуальні проблеми економіки, фінансів, обліку і права в XXI столітті*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 8 листопада 2022 р.). Умань: ЦФЕНД, 2022, С. 32-33. URL: <https://www.economics.in.ua/2022/10/xxi-8-2022.html> (0,1 друк. арк.).
6. Любчак І.С. Формування бюджету в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою. *Актуальні питання науки, освіти та технологій*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 26 листопада 2022 р.), у 2 ч. Біла Церква: ЦФЕНД, 2022. Ч.1. С. 46-48. URL: <https://www.economics.in.ua/2022/12/26-1.html> (0,2 друк. арк.).
7. Любчак І.С. Бюджет у системі фінансово-бюджетних перетворень. *Фінансова політика як складова економічного розвитку* : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 11–12 квітня 2023 р.) / відп. ред. І. Я. Чугунов. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. С. 70-73. URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/3043ab09788d719c6ad51708e587adb2.pdf#page=70> (0,3 друк. арк.).
8. Liubchak I. The state budget of Ukraine under martial law. *Financial mechanisms for ensuring economic recovery Ukraine in modern conditions* [Electronic edition]: collection of theses reports of the International Scientific and Practical Conference of Young Scientists, Irpin, February 22, 2024. Irpin, 2024. 164-166 p. URL: <https://drive.google.com/file/d/1SLObrDNaUUBSkTG6oRAkAZbL9ro2GedB/view> (0,2 друк. арк.).

9. Любчак І.С. Бюджетна політика України в системі макроекономічного регулювання. *Фінансові інституції – сучасні виклики та нові можливості*: тези доп. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Київ, 21 березня 2024 р.). Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. С. 36-39. URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/2cdaa96f124c546760b09cdc20a6b35f.pdf#page=36> (0,3 друк. арк.).

10. Любчак І.С. Видатки бюджету в умовах воєнного стану. *Фінансово-бюджетна політика в умовах воєнного стану*: тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 17–18 квітня 2024 р.) / відп. ред. І. Я. Чугунов. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. С. 69-71. URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/fcd20406e26a177cec674c0785c4a182.pdf> (0,2 друк. арк.).

11. Liubchak I. Budget policy of Ukraine under economic uncertainty. Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «*Innovative Solutions in Science: Balancing Theory and Practice*» (October 28-30, 2024. San Francisco, USA). European Open Science Space, 2024. P. 44-47. URL: https://www.eoss-conf.com/wp-content/uploads/2024/10/San_Francisco_USA_28.10.2024.pdf (0,3 друк. арк.).

ВИСНОВОК: Розглянувши дисертацію Любчак Ірини Станіславівни на тему «Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання» та наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації, визначивши особистий внесок за темою дисертації у наукових публікаціях та за результатами публічної презентації результатів наукових досліджень на кафедрі фінансів, встановлено, що робота актуальна, являє собою самостійно виконану наукову працю, має наукову новизну та практичну цінність.

Всі ідеї, наукові результати, матеріали наукових досліджень розроблені та виконані здобувачем особисто, не містять текстових запозичень інших авторів без посилання на джерело. Всі публікації та дисертаційна робота виконані Любчак Іриною Станіславівною із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Дисертаційна робота на здобуття ступеня доктора філософії відповідає вимогам, визначеним наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 та Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

**Головуючий на засіданні
публічної презентації наукових результатів
дисертаційної роботи
професор кафедри фінансів ДТЕУ,
доктор економічних наук, професор
03 грудня 2024 р.**

Валентина МАКОГОН
Підпис засвідчую
Зад. Начальник відділу кадрів
44470624